

Роман Солило

КУЛЬБАБОВИЙ АНГЕЛ

ГАЛИЦЬКЕ ПИСАНІЄ

*Моєму батькові
Івану Олексійовичу Солилу
присвячується*

РОМАН СОЛИЛО

КУЛЬБАБОВИЙ АНГЕЛ

ГАЛИЦЬКЕ ПИСАНІЄ

ТЕРНОПІЛЬ
БОГДАН

УДК 82-341
ББК 84-4Укр
С 60

Солило Р. І.

С60 Кульбабовий ангел. Галицьке писаніє. Книга перша. –
Тернопіль : Богдан, 2012. – 384 с. : 44 іл.

ISBN 978-966-10-1903-3

«Кульбабовий ангел» Романа Солила, письменника та гумориста, знаного в народі як Ганя Полупанцьова, вирізняється серед інших видань тим, що це книга головів простих людей, яких автор знав із дитинства. Тут і смішні, і сумні історії, але всі разом вони творять мовби енциклопедію одного села.

Для широкого кола читачів.

**УДК 84-4Укр
ББК 82-341**

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу видавця.*

© Солило Роман, 2011
© Солило Роман, ілюстрації, 2011
© Винничук Юрій, передмова, 2012
© Готов Олександр, післямова,
словник, 2012
© Навчальна книга – Богдан,
майнові права, 2012

ISBN 978-966-10-1903-3

КНИГА ГОЛОСІВ

Романа Солила знає багато хто, але, перш за все, як коміка, який уже понад двадцять років веселить публіку зі сцени. Менше людей знає, що все, проказане Ромком у різних образах, – це його власні тексти.

На жаль, таких, як він, щиро українських гумористів, ніхто в нас у телевізійних програмах не демонструє. Там маємо винятково старозавітний та ісконно-руській гумор, бо на інший ми, либонь, не заслужили.

Коли вперше у 80-тих у клубі творчої молоді відбулося обговорення творчості Солила, то чулися закиди, що, мовляв, писання на діалекті не перспективне і вже застаріло. Я ж навів тоді приклади зі світової літератури, де твори на різних діалектах посіли своє гідне місце і ніщо їм не зашкодило у просуванні до читача. Назву бодай відомого італійського режисера Паоло Пазоліні, який писав вірші мовою фріулі, котру ще пам'ятала його мама. Ці вірші перекладені безліччю мов. А Фредерік Містраль писав провансальською, і це йому теж не стало на заваді до Нобелівської премії.

Тому писання на діалекті – це насправді дуже важлива грань будь-якої літератури, бо збагачує її лексично і розширює можливості, особливо у тому разі, коли автор чується в діалекті, як риба у воді. Власне, це ми бачимо й у творах Солила, – його персонажі говорять, як дихають, без натуги, без штучності.

Нова книга Солила вирізняється тим, що в ній лунають голоси людей, яких він знав змалку, книга, яку розповіли прості

люди. Тут і потішні, і сумні історії, але всі разом вони мовби творять енциклопедію одного села.

Чеський письменник Богуміл Грабал, чії дві книжки я переклав, робив колись те саме, і навіть одну збірку оповідань так і назвав “Розмови людей”. То були завсідники кнайпи, які за гальбою пива мололи язиками про все на світі. Але перекладаючи ці оповідки, я теж змушений був удатися до діалекту, аби відтворити ту нецивілізовану, нелітературну чеську мову.

Оповідки Романа Солила мають не тільки літературну вартість, а й краєзнавчу; складні долі людей, які пережили кілька окупацій, опинялися на сибірах, у тюрмах або змушені були йти в ліси, але ніколи не втрачали почуття гумору, віри в те, що все лихе минеться, безумовно, вражають.

Юрій Винничук,
письменник

Взявся Цесько Гаха помники людям робити, а й то йому на розвиднення не пішло, бо йно дістане доброго вапна, а вже хтось є з сусідів. А во ж, навіть старий Кікас причалапав з відерком, фест заталепаним, видко, гноївку черпали:

– Кому муруєш памнітте?

– З Цикова маю замову.

– Ой, щось то того року дуже люди йдуть, а найбільше хлопів, що то має бути, Цеську, га?

– Та, видко, якась хвороба нарід точить...

– Баби не вмерають, а більше хлопви, то виходить, якась хлопська пошесть, га? Й то все: хто заслаб – баба, хто вмер – хлоп!

– Ая.

– Мусим при життю шануватися, хто його знає, до чого воно йде?

Цесько вздихне, а Кікас:

– Дай капіцуньку вапна хату поправити.

І ще вам раджу, як видадуть вам на прилавку паперові гроші – виставіть на світло й навіть спробуйте віддерти скраю, бо є дуже циганьство. А впізнають, що ви з села, то здурять і ще прихвалять на здачу.

Не тре грошей шпарувати – новий лах си купіть, наїчтєся добре... Найліпше, то Гасі тепер виходить, – платить собі за роботу сам; Гаха зачав малювати гроші, зак держава до роботи не брала, а йому золоті руки марнувалися. Вчений чоловік – з веретою красти не піде, а шпарувати нема з чого.

Футбол

Якраз на жнива не було інакшої мови, як футбол. Третю неділю на луці квапилася робота – рівняли пляц на футбольне льотницько: стягували мораву, ладнали лавки, будували вежу для тлумача, котрий мав виводити без радію, як ся футболісти справують на полі з бальоном.

Рецьо, Мазуриків Чапай, Мікако Снігурів тесали бальки на штанги воріт. Микольцьо й старий Перун в кузні кули анкри,

аби стягнути дерево на вуглах. Гайдукова Каська мала вказ від Сафата вишити на чеколядовім штурксі жовтими нитками «Мощна Кульбучка». За ту хоругву гицель приобіцяв цюмка й кишеню дорогих бомбонів. Мус було закликати дяка, аби згодився лізти на вежу й стлумачувати без голосника. Післали Гиндя з завдатком, зібрали кошик качачих яєць, а щоб з яйцями часом не пропав, то надали при нім і Гадзя.

«Мощну Кульбучку» по других селах переважно возив Ясік Мадея, він має від села заплачено. Мадея все каже до футболістів:

– Програєте, будете додому невезені. То я сказав, тим во язиком! Видиш, один з другим, чи не?!!

Надвечір сільські хлопці закурили над полем. Сідали потемки. Від ріки пробиралася прохолода. Дідо з сантиметром пішли перемірувати ворота. Дяк казав до Сафата:

– Мені снилося, що ти з Каською женишся, а вона з животом.

– А мені ліпше снилося – що я грав футбол у валянках.

Дорога з Пустомит у той день дриготіла під роверами, фірами, шляпали й на босяка, хто здальша – пустився по колії.

Зараз, йно поприходила худоба з пасовиська, дяк сповістив з вежі:

– Де війт, академська ваша мати, бо вже їдуть! Встрічальники, та руштесь з тими цвітами й рушниками!

Курилося за автом, обліпленим дітлахами, від котрих мусілось відбиватися піпканням. Чулося голосне «Віват!», підтримане сільським «Гур-ра!!!», село спудилося й люди гнали так, що плотам було тісно, війт поспішив з короваєм. Авто квікнуло гальмами коло перелазу старої Штудрихи, й з середини випхалися на світ приїзжі. Відразу впізнали воротаря пустомитівців Броня Кордибаху. По нім з'явився ліпший форвард повіту, зизоокій, з горбатим носом Янтох Підкулька, близнюки – Дзюньо й Збишко Ковальські повискакали, а так само Антек Підкульський, Броньо Каньовський, Дзюньо Затемний, Збишко Рафальський, Гадзьо Крук. При остатку вийшла пані з песиком.

Заїська
Вода

ПОТІК ↑

Військовий цвинтар
/ на штики йшли
австрійки
з росіянами /

СПОРИ

Бурки Грицина Марійка (Мальованець)
 Кордубаха (Шрам)
 Горчакко
 Горчак
 Жила
 Сов'язк (Кілик)
 Мосіт (Федина)
 Коміса Кобчилюх
 Ганде Лавога
 Ганас
 Лівак (Ганас)
 Сухий
 Копер (Данюх)
 Шрам
 Павлик
 Крук
 Богач
 Азялик

Штрак
 Кордубаха
 (Кріль) Сов'язк

Матвій Кілик
 Рабовіс (Ганас)
 Павлик
 (Лавога)
 (Лавога)
 (Лавога)
 (Лавога)
 (Лавога)
 Жин
 Кетч
 Ботка

Ганаси

Старий
МНЕКІШ

Церква
 Костел
 Кобичка
 Шурчин
 Козичка
 Азялик
 (Костел) Ганас Степан
 Горах
 Загіряк
 (Федан)
 Федан
 Петрич
 Хома

Пітрус
(Нарв'їдніша)

Сомло
 Павлик
 Сомло
 Сов'язк
 (Кілик)
 Велуч
 Мовч

Корчак
 Велуч
 Рибіч
 Павлук
 Сомло

Баб'язк
 Сербета

Малював
Роман
Сомло

Новий
МНЕКІШ

СЛОВНИК РІДКОВЖИВАНИХ
ТА ДІАЛЕКТНИХ СЛІВ

Ая – авжеж, аякже

Байзер – розгардіяш

Бляти – металеві пластини пічки

Борше – скоріше

Буйда – дурниці, брехня

Варги – губи

Варета – верета, рядно, покривало

Викрис – нарис, образ

Водлок – стосовно, відповідно

Врїне – майже

Втрафити – потрапити

Вуйна – тітка

Вцільний – доцільний, точний

Гейби – ніби

Гиндлярі – гендлярі

Голюкати – сварити, кричати

Гнип – короткий шевський ніж

Гуздрати – баритися

Дзік – дик, вепр

Дикувати – від «дикт» або «дикта» (фанера, пластинки деревини), ущільнювати

Дриголіти – дрижати від холоду, мерзнути

Друк – палиця

Єнчий – інший

Жиляк – жила

Зак – поки

Запастися – занепастися

Заснядіти – покритися плісенню

Згоро́жений – покритий пагорбами

Клаки – клоччя

Корчунка – викорчуване місце

Кучкати – присідати на ноги, навпочіпки

Логвина – улоговина

Лотава – отава
Маримуха – мухомор
Маринарка – піджак
Моцар – силач
Муринець – негр
Ніґди – ніколи
Олувко – олівець
Ґґец – піч
Парх – короста, парша
Пляц – площа
Свирбивус – шипшина
Сильки – сильце, петля
Скип – окріп
Слота – сльота
Слуп – стовп
Суфїт – стеля
Сціпський – цікавий (з польської – wścibski)
Теньґий – сильний, міцний
Файчина, файка – люлька
Фалювати – коливатися
Фаля – хвиля
Фастрига – позначка (з польської – fastryga)
Фест – добре, гарно
Фїятися – вештатися
Фльондра – шльондра
Фризаєр – перукар
Хурделюха – завірюха
Цаль – дюйм (з польської – cal)
Цвірки в голові – легковажний
Шпитіти – кортіти
Шпурити – шпурляти, жбурляти, кидати
Штильвага – частина воза, до якої чіпляються орчики
Шургувати – кидати, жбурляти, вірогідно – від вигуку «шурх!»
Шутр – щєбїнь (з польської – szuter)

ЗМІСТ

Книга голосів. <i>Ю. Винничук</i>	5
Розділ I. Дідова книга	
Книга.	7
Каменоломня слова	9
Край.	10
Село.	11
Карби.	15
Правда.	15
Дідів зошит	17
Хроніка нашого села	21
Сотворення живого.	23
Держ	27
Осінь	28
Ліс	30
Захід.	34
Лице	36
Розділ II. Галася	
Падоліст	38
Галася	39
Віра	41
Потреба Господа.	42
Наші люди	44
Дудас	44
Дороги	46
Лісовий край	48
Хатне	51
Свята Гора.	52
Богородиця	52
Неділя	53
Вогонь	53
Глина	54
Небо	56
Сповідь	57

Розділ III. Джерела

Джерела	59
Ріка	60
Вода	61
Варга	62
Брати	63
Ролі	63

Розділ IV. Школа

Бульбацький	65
Вечір на Андрея	65
Андрій-небожчик	68
Вітер	69
Школа	72
Нарти	73
Зима	75
Доля	76
Тягар	77
Сільська наука	77
Чака	81
Січень	81
Зими	82
Великі гони	83
Битва	84
Різдво	86

Розділ V. Вотело

Чорт і Жид	88
Свята	92
Вотело	93
Лісові дзвони	96
Во річкових струях	97
Мандри душі	98
Січневий вечір	98
Дяк Гнегус	99
Хокейна дифіліяда	101
Моя школа	106
Перше	108
Старший	109

Коваль і смерть	110
Страх	112
Стефко Варехів	117
Файка	119
Заєць із краваткою	121
Панське польовання	126
Школярі	129

Розділ VI. Сон-трава

Пасовиська	130
Гнізда	131
Полювання з лопатою	135
Сон-трава	141
Пастухи	142
Весняний сон	144

Розділ VII. Свій розум

Герасмиха	146
Куба Чабанів	147
Злодій	149
Ніч	151
Громовиця	152
Косовиця	153
Лісник	155
Могила	155
Добре й зле	159
Правда	161
Як Куба Чабанів при війську служив	163
Ветеринарський день	167
Риби, гриби, коза Цитрина	170
Кадай	172
Зуби	175
Здоров'я	176
Пришиба	179

Розділ VIII. Місто

Гості	180
Боляка	181
Коля	183
Місто	185

Розділ ІХ. Зріль

Сафат	187
Зріль	189
Зріль-1	190
Бесіда	192

Розділ Х. Капелюшники

Гранда в «Брістолі»	195
Львів	197
Постаті	198
Юліс	201

Розділ ХІ. Диктовий вороплян

Гріх	207
Діти	208
Ріка	210
Футбол	213
Войськова історія	215
Натура	219
Шмиглівка, альбо Диктовий вороплян	220

Розділ ХІІ. Весілля

Музиканти	223
Гулячі	227
Нема щастя, або Три гудзи	232
Футбол	235
Зальоти	242
Брама	242
Весілля	246
Шкірка	249
Вуж	251
Вовчий смалець	251

Розділ ХІІІ. Круки

Вмійте сказати	252
Жиди	253
Корчма	255
Бочка	256
Василь Корба	257
Тридцять дев'ятий	259

Німецькі могили	263
Ябрун	264
Сторожиха	266
Мученики	267
Баба Ганка	268
Зидор	270
Політикан	272
Ровер	274
Легша робота	274
Павльо	275
Паранька	276

Розділ XIV. Сухий дуб

Танк	280
Ковпак	282
Неволя	283
Грушка	285
Герць	286
Сухий дуб	287
Фронт	288
Кулі	289
Дивізія	290
Сон	292
Фриза	293
Стівпець	293
Берлін	294
Мар'ян	295
Золото	296
Бій	296
Лагер	297
Міхал	298
Биче серце	299

Розділ XV. Терпець

Ксеньчина корова	302
Переселенці	304
Вмійте сказати	306
Терпець	306
Сорок шостий	307

Праведники	309
Кіно	311
Гиндьова служба	313
Партизани. Лікарня	316
Гроші	322
Язикате полювання	325
Сторожівка	327
Проводи	330
Празник	336
Цьотка Паранька	338
Лісник	340
Цап	341
Сорок восьмий	341
Село	343

Розділ XVI. Чорний хліб

Провокація	344
Ігорко	345
Пересильний	349
Караганда	351
Чорний хліб	352
Норільськ	353
П'ятдесят восьмий	355

Розділ XVII. Слово без ваги

Колима	356
Різдво	356
Паска	357
Лик	357
Слово без ваги	359
Плаче базар	359
Пукас	361
Сибір	362
Кульбабовий ангел	363

Євангеліє від Романа. <i>О. Готов</i>	364
Словник рідковживаних та діалектних слів	378

Літературно-художнє видання

СОЛИЛО Роман Іванович
КУЛЬБАБОВИЙ АНГЕЛ

ГАЛИЦЬКЕ ПИСАНІЄ

Головний редактор *Богдан Будний*
Редактори *Донара Пендзей, Марина Слов'янова*
Художник *Роман Солило*
Обкладинка *Володимира Басалиги*
Технічний редактор *Оксана Чучук*
Верстка *Ірини Демків*

Підписано до друку 20.02.2012. Формат 84×108/32. Папір офсетний.
Гарнітура Galleon. Умовн. друк. арк. 20,37+1,68(вкл.).
Умовн. фарбо-відб. 20,37+6,72 (вкл.).

Видавництво «Навчальна книга – Богдан»
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців
ДК №370 від 21.03.2001 р.

Навчальна книга – Богдан, а/с 529,
просп. С. Бандери, 34а, м. Тернопіль, 46008
тел./факс (0352) 52-06-07; 52-05-48; 52-19-66
office@bohdan-books.com
www.bohdan-books.com

ISBN 9789661019033

9 789661 019033